

Úvodem (str. 9)

1 Prostor, obyvatelé a čas (str. 13)

Jagellonské Čechy součástí evropského středověku. Postupné prolamování a měření prostoru. Klaudyánova mapa Čech a její význam. Království má základ na venkově. Počet obyvatelstva ve městech a na venkově. Podíl lesů v celkové rozloze země. Význam lesů. Strach z vlků. „Živitelský les.“ Řeky a povodně. České „pouště.“ Poustky a hospodářsko-sociální proměny v zemi. Prostor bez přesně vytyčených hranic. Pohraniční zášti. Prostor a čas vnímány ve spojitosti. „Věčné časy.“ Rozličné rytmy času. Dva kalendáře v Čechách, protestantský rys husitského kalendáře. Zemědělský čas platí i pro krále. Vrchol hodnot leží v minulosti. „Starodávno.“ Neschopnost přesně určit čas. Současná nesoučasnost. Obavy z novot a z novin. Zvony a čas. Městské orloje. Kalendáře, minuce. Plýtvání časem.

2 Počasí, přírodní pohromy (str. 50)

České země v oblasti studeného počasí. Kroniky zaznamenávají vlnu oteplení, výkyv klimatu. „Poslové boží.“ Neúrody. Zemětřesení. Kobylky. Morové epidemie. Strach z moru. Syfilis. Hromadné požáry ve městech. Boj s požáry. Šírky postiženým.

3 Zemědělství (str. 63)

Kultivace ladem ležící půdy. Počátky koncentrace půdy. Trojhonné hospodářství. Hnojení. Pražma. Tradiční nářadí, dovoz kos, kosa-hrabice. Řezačka na slámu. Kování vozů. Obilnářství převažuje. Tradičně průměrné výnosy. Vinná réva – rozšiřují se vinohrady, nákladníci vinohradů. Chmelnice. Sady, šafrán, šafránice. Množství koní, nízké stavy hovězího dobytka. Vepři, ovce. Ryby, rybáři. Rozmach rybníkářství. Rybníčné oblasti. Všechny společenské vrstvy zakládají nové rybníky. Rybníkářství a tržní hospodářství. Export českých kaprů. Rybníkářství a prvotní akumulace kapitálu?

4 Průmyslová výroba (str. 84)

Feudální vztahy rámcem průmyslové výroby. Nízká specializace. Minimum technických novinek. Zágrování, polévaná keramika, glazura – technické novinky pronikající ze zahraničí. Dělbá práce v hornictví, v hutnictví, v mincovnictví. Výroba pro místní trhy převládá. Soukenictví, výroba šlojířů, nožířství a jiná odvětví překračují okruh místních trhů. Pivovarnictví a sklářství. Hutnictví, železářství. Zvonařství. První papírny. Nákladníci v hornictví, v pivovarnictví, hutnictví a vlnářství. Kutnohorská mincovna. Hornictví. Kutná Hora a Jáchymov. Export českého stříbra a mědi. Cín. „Zlatá a stříbrná horečka.“ Rozvoj cechů a jejich význam. Pozdní vznik cechů. Cechy brzdou rozvoje výroby? Pozitivní rysy činnosti cechů. Pokusy o celozemskou působnost. Monopol, skupinový egoismus cechů. „Politická síla“ řemesel příčinou zaostalosti výroby? Skutečné příčiny stagnace a zaostalosti průmyslové výroby.

5 Obchod (str. 113)

Kupecství, kramář a obchod. České země a evropská obchodní síť. Význam roku 1479. Církevní kláštera a obchod. Nová cla a mýta. Svoboda obchodu. Ungelt. Lichva a úroky. Podnikání a církevní zákazy. Židovské půjčky, výše úrokové míry. Tlak zahraničního obchodu. Hlavní evropské obchodní

spoje. České země na okraji. Olomouc. Zlatá stezka. Norimberk a Praha. Norimberk prostředníkem českého obchodu. Druhy cest. Péče o kvalitu silnic. Výstavba mostů. Splavnost řek. Zdokonalení vozů. Nejistota kupeckých výprav. Loupežníci. Kupec Svátek. Překážky rozvoje obchodu. Boj proti silniční loupeži. Opovědníci a lapkové. Záře zisků pohání kupce dopředu. Moc peněz. Kult peněz součástí obchodního podnikání. Hrubá obchodní bilance českých zemí. Převaha dovozu nad vývozem. Železo. Šmejdi. Vín. Herynky. Sukna. Dobytek – export do západní Evropy. Ve vývozu vedle surovin, obilí a drahých kovů jen zčásti sukno, pivo, sklo, nože. Závěry – postavení českého obchodu v Evropě je stále periferní. Obchod činitelem civilizačního a kulturního vzestupu.

6 Měna a ceny (str. 158)

Komplikovaná měnová situace. Nedostatek peněz na hotovosti. Vladislavovy dluhy. Mincovní regál pod kontrolou stavů. Jáchymovská mincovna vedle kutnohorské. Groše. Drobné peníze znehodnoceny. Různé kursy mincí. Zlatý uherský a rýnský. Marné pokusy o oficiální kursy. Oběhy starších grošů. Reálná hodnota groše klesá. Míšeňský groš, cizí mince. Falešné mince. Katastrofická situace mincovnictví. Frajmark. Chybí komplexní vývoj cen. Obtíže metrologické. Nedostatečnost kronikářských záznamů o drahotě a láci. Marné pokusy zadržet drahotu. Až do r. 1526 cenová hladina stoupá neznatelně. Ceny zemědělských produktů a řemeslných výrobků.

7 Společnost, řád, stavy – základní pojmy (str. 172)

Neexistuje slovo společnost v moderním významu. Zastupují je církev, křesťanstvo, sbor, obec. Pojmy řád a stav. Tradiční pojetí trojího lidu. Třídní struktura společnosti. Marné pokusy o trvalou stabilitu sociální struktury. Radikální reformace věří v učení o trojím lidu. Nesmělá a periferní kritika tohoto učení. Pestrost sociální struktury.

8 Král Vladislav – pokus o portrét osobnosti (str. 180)

Obecná víra v krále z boží milosti. Doba vladislavská, osobnost Vladislavova. Obtížné podmínky vládnutí v Čechách. Statný muž. Vladislavovy nemoci. Dynastické zájmy. Náboženské přesvědčení: umírněný katolik. Králova snášlivost. V Budíně se projevuje horlivěji jako odpůrce nekatolíků. Vladislav a pikarti. Rozdvojení sakrálního a reálného obsahu královy moci. Monogram „W.“ Král-politik a král-soukromník. Nátlak katolického panstva. Vladislavova nedůvěra a odpor ke kacířství. Král a židé. Rytířská výchova, lov. Pojem cti. Vztah k urozeným a neurozencům. Usměvavá lidskost, měkkost, přizpůsobivost. Záliba v hrách. Znalost latiny. Král míru a pokoje. Přílišná dobrosrdečnost a slabost. Snaha mírnit rozpory, neschopnost přísně vládnout. Dobrota se stává slabostí, slabost však může se stát i silou. Král a ženy. Bigamista? Podivné manželství s Barborou Hlohovskou bez svatby. Papež rozloučí sňatek až v r. 1500. Vladislav a Beatrice. Anna de Foix, námluvy, svatební smlouva z Blois. Politické pozadí sňatku. Anna – nepřítel českých kacířů? Cesta do Uher, pobyt v Benátkách. Svatba, zamilovaný Vladislav. Narození Anny. Péče královny o nemocného Vladislava. Narození Ludvíka a smrt královny (1506). Truchlící král. Vladislavova smrt. Král a umění výtvarné, hudba, zvony. Král-mecenáš?

9 Vladislavovy dluhy, dvůr a královská rada (str. 226)

Nedostatek peněz na hotovosti. Pomoc z Polska. Rozpadlá základna královské komory: kláštery a hrady. Dluhy po králi Jiřím. Kutnohorská mincovna a královský dvůr. Dávky z měst. Královské půjčky. Královští věřitelé a jejich podíl na moci. Vilém z Pernštejna, Zdeněk Lev z Rožmitálu. Obrovská výše královských dluhů. Král-marnotratník? Bída královského dvora. Skromný počet členů královského dvora. Vlivní dvorští činitelé. Důsledky absence královského dvora v Praze. Nedostatků ve výbavě královského dvora. Skromnost královských vstupů do měst. Král drcen dluhy. Stavitelé a zedníci na královském dvoře. Význam královské rady. Královská rada bez vymezení kompetence. Co je to rada? Chybí v ní preláti. Teprve v r. 1479 v radě převaha panstva. Královna

Johana. Vliv kališnických stavů. Královská kancelář. Královská rada pod vlivem stavovské obce. Královi rádcí a mocenský mechanismus. Královští sekretáři. Změna královské rady po r. 1490. Volba Vladislava uherským králem. Důsledky pro České království. Úloha stavovské obce při volbě. Síla a moc uherských prelátů a magnátů. Mocenská převaha Uher. Nepřítomnost krále v zemi posiluje moc stavovské obce. Zemští úředníci. Mocenský mechanismus v Budíně. Učitel češtiny pro prince Ludvíka a stavovská obec. Zápas o královu přízeň. Pochybnosti o pravosti královských listin. Zmatky působené změnami názorů krále Vladislava. Úpadek královské moci. Touha po příchodu krále do Prahy.

10 Matyáš Korvín (str. 263)

Protiklady osobnosti Vladislavy a Matyášovy. Nízký sociální původ Matyášův. Rodové mýty. Matyášova ctižádostivost, jeho humanistická výchova. Středověké rysy v Matyášově mentalitě. Matyášovy portréty. Sangvinik nízké postavy. Silák a svůdce žen. Schopnosti vojevůdce. Milovník vybraných jídel a pití. Výtečný společník, bystrý šprýmař. Král-mecenáš humanistické, renesanční kultury. Energický vladař. Výbuchy vzteku a zuřivosti. Peníze nádherymilovného krále. „Pán štěstí.“ Machiavelismus Korvínův. Pád Bohuslava ze Švamberka a Jaroslava z Boskovic. Matyáš a královrazi. Tvůrce centralizované monarchie. Dokonalá organizace královské komory. Silné žoldnéřské vojsko. Podpora obchodu a měst. Král a Řím. „Val křesťanstva?“ Boj proti českým kacířům. Matyáš a domácí preláti. Levoboček Jan. Matyášova smrt (1490). Boje o českou korunu v l. 1471–1479. Vladislav pánem jen zlomků Českého království. Převaha Matyášova. Rozdělená země. Strany v Čechách po smrti Jiříkově. Volební sněm v Kutné Hoře. Uherská strana. Dva králové, dvojí sestava zemských úředníků. Zásluhy šlechty o příměří, zemští ředitelé. Mezinárodní souvislosti války o český trůn. Cesta k olomouckému míru (1479).

11 Ludvík Jagellonský (str. 292)

Král-chlapec. Výchova mladého prince. Pražská korunovace (1509). Ludvík v Budíně. Jeho poručníci. Poručnická vláda v Čechách. Proměny Ludvíkovy. Obavy o jeho život. Záliba v lovu a v turnajích. Hmotná tíseň Ludvíkova dvora. Jeho monogram a vlastnoruční podpis. Úloha poradců. Dynastické smýšlení Ludvíkovo. Láska ke královně Marii. Politické pozadí královniny aktivity. Sbližování s Habsburky. Vztah k Ferdinandovi, manželu Anny Jagellonské. Válka proti Turkům. Chatrná základna královské moci v Českém království. Snahy stavovské obce o restituci komorního zboží. Půjčky u královských věřitelů. Finanční obtíže Ludvíkovy. Touha po příchodu krále do Prahy. Česká kancelář v Budíně. Nedůvěra v pravost královských listin. Královská pečeť v Praze. Jednání o královu cestu do Prahy. Odpor uherských stavů. Cesta na Moravu a do Prahy (1522). Vitání v Praze. Pan Lev a král. Král znechucen panskými příkazy i nedůstojnou korunovací. Změna zemské vlády v Čechách, pád pana Zdeňka Lva. Mezinárodní pozadí těchto změn. Nový nástup pana Lva, návrat do čela zemské vlády. Boj proti „pikartům“ v Praze. Ideál křesťanského rytíře a válka s Turky. Úloha Říma a Habsburků. Zdrženlivost uherských stavů, malá ochota k pomoci v Čechách a na Moravě. Pochod k Moháči, bojová hesla. Moháčská katastrofa. Vira v zázračnou záchranu panovníka. Konec jagellonského věku.

Přílohy

- 1 Přehled morových epidemií ve střední Evropě a v Českém království v l. 1471–1526 (str. 319)
- 2 Hromadné požáry v českých a v moravských městech v l. 1479–1526 (str. 321)
- 3 Členové královského dvora v Praze (zčásti i v Budíně) (str. 322)
- 4 Královská rada v l. 1471–1490 (str. 330)

Seznam zkratk (str. 333)

Zkrácené citace pramenů a literatury (str. 334)

Jmenný rejstřík (str. 335)